

Republika e Kosovës
Republika Kosova- Kosova Cumhuriyeti

Komuna e Prizrenit
Opština Prizren – Prizren Belediyesi

Skupština opštine Prizren

br. 001/011-73512

Dana: 04 juni 2024

Prizren

Na osnovu člana 11, člana 12 stav 1 i 2 tačka d) i člana 17 stav 1 tačka k), i člana 40 stav 1 tačka l) Zakona br. 03/L-040, za Lokalnu Samoupravu, član 20 od Zakon br. 06/L-084 za zaštitu djece, član 13 Administrativnog uputstva (CRK) br. 06/2022 za osnivanje i funkcionisanje Tima za prava deteta, kao i član 27 stav 1 Statuta opštine Prizren br. 01/011-5643 od 15.10.2008, Skupština opštine Prizren je na sednici održanoj 04. juna 2024. godine usvojila sledeću:

**ODLUKU
ZA USVAJANJE PLANA RADA ZA OPŠTINSKI TIM
ZA DEČIJA PRAVA U PRIZRENU (2024-2026)**

Član 1

Usvaja se plan rada opštinskog tima za prava deteta u Prizrenu (2024-2026).

Član 2

Sastavni deo ove odluke je plan rada opštinskog tima za prava deteta u Prizrenu (2024-2026).

Član 3

O sprovođenju ove Odluke staraće se: gradonačelnik opštine i Direktorijati za Rad i Socijalno Staranje.

Član 4

Ova Odluka stupa na snagu nakon dostavljanja nadzornom organu, u skladu sa članom 81. Zakona br. 03/L-040 za lokalnu samoupravu, kao i objavljivanje na službenim jezicima na internet stranici opštine.

**Predsedavajuća Skupštine
Antigona Bytyqi**

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVO
REPUBLIKA KOSOVA

KOMUNA E PRIZRENIT / OPŠTINA PRIZREN / PRIZREN
BELEDIYESI / PRIZRENOSKI KOMUNA

**PLAN RADA
ZA
OPŠTINSKU EKIPU ZA DEČIJA PRAVA
(2024 – 2026)**

**Prizren,
Maja 2024**

SADRŽAJ

PREDGOVOR	Error! Bookmark not defined.
REČ GRADONAČELNIKA	Error! Bookmark not defined.
UVOD	Error! Bookmark not defined.
GLOBALNI, NACIONALNI I LOKALNI KONTEKST ..	Error! Bookmark not defined.
NAČELA I VREDNOSTI	Error! Bookmark not defined.
NAŠ CILJ	Error! Bookmark not defined.
OBLASTI DELOVANJA	Error! Bookmark not defined.
CILJEVI, MERE I DELOVANJA	Error! Bookmark not defined.
1. Sveobuhvatne kvalitetne usluge za djecu	Error! Bookmark not defined.
2. Podizanje svijesti i zagovaranje zaštite prava djece	Error! Bookmark not defined.
3. Sigurni prostori prilagođeni djeci	Error! Bookmark not defined.
4. Aktivnosti: Sportske, kulturne, edukativne, igre i rekreacija za djecu	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
5. Učešće djece	Error! Bookmark not defined.
6. Implementacija, praćenje, evaluacija i izvještavanje ..	Error! Bookmark not defined.
DODATAK: DETALJNI AKCIONI PLAN	Error! Bookmark not defined.

PREDGOVOR

REČ GRADONAČELNIKA

Plan rada za prava djeteta je sveobuhvatna inicijativa usmjerena na poboljšanje uslova života i zaštitu prava djece našeg grada.

U okviru opštine Prizren, naša posvećenost leži u promovisanju bezbednog i obrazovnog okruženja za decu.

Kroz implementaciju Akcionog plana za prava djeteta, naš primarni cilj je razvijanje svijesti o pravima djeteta i proaktivno rješavanje izazova s kojima se djeca suočavaju u svakodnevnom životu.

U okviru naše agende su inicijative usmjerene na povećanje mogućnosti, osiguravanje jednakog pristupa i kvaliteta opštinskih usluga za svako dijete. Ovo uključuje implementaciju aktivnosti koje su osmišljene da neguju bezbedno i podsticajno okruženje sa posebnom pažnjom koja se posvećuje podršci deci sa smetnjama u razvoju.

Štaviše, posvećeni smo borbi protiv nasilja i zlostavljanja djece, usvajanju stava nulte tolerancije i institucionalnog odgovora na bilo koji oblik zlostavljanja. Kroz kampanje podizanja svijesti u cijeloj zajednici, cilj nam je da odmah intervenišemo i pružimo pomoć i zaštitu djeci koja se suočavaju s takvim poteškoćama. Naši napori se također protežu na promociju zdravlja i dobrobiti djece. Ovo uključuje provođenje preventivnih zdravstvenih inicijativa, promoviranje zdravih praksi i aktivnosti, te pružanje usluga psihološke podrške djeci i njihovim porodicama.

Istovremeno, ulaganja će biti usmjerena na unapređenje sportske infrastrukture, promovišući povećanje učešća u sportskim aktivnostima svih starosnih grupa. To uključuje izgradnju novih sportskih terena i održavanje postojećih prostora za bavljenje sportom. Osim toga, kontinuirano će se organizirati razne sportske, kulturne i aktivnosti usmjerene na mlade, podstičući djecu da istražuju i neguju svoja interesovanja.

Uz ove napore, ostajemo posvećeni ispunjavanju naših obaveza i ulaganju kako bismo osigurali resurse neophodne za zadovoljavanje potreba u razvoju djece.

Na kraju, posebna zahvala za posvećenost i angažovanje izrađivačima Plana rada Opštinskog tima za prava dece u Prizrenu (2024-2026), Timu za prava dece, Ministarstvu Lokalne Samouprave, organizacijama Nevo Konceptit, Save the Children Kosova/o i Syri i Vizionit.

Najiskrenije,
Shaqir Totaj
Gradonačelnik opštine Prizren

Uvod

Opština Prizren je posvećena obezbeđivanju dobrobiti svih svojih građana.

Kroz politika zasnovanim na demokratskim vrednostima i transparentnosti, opštinska vlast u Prizrenu nudi kvalitetne usluge svim građanima bez obzira na njihovu pripadnost, pol ili sposobnosti po bilo kom osnovu.

Posebno, djeca predstavljaju grupu građana koji se smatraju posebnom kategorijom za čiji razvoj je potrebna društvena i institucionalna podrška u pogledu poštovanja njihovih prava. Imajući u vidu njihovu dob, djeca još uvijek nemaju potpuni fizički, kognitivni i emocionalni razvoj i stoga zavise od odraslih u uživanju svoja prava. Kao opština, odlučni smo da sprovodimo politike i nudimo usluge u smeru pune zaštite prava dece. Opština Prizren ima reflektuje u vladajućoj politici Opštine Prizren, koja je prilagođena deci.

Plan rada Opštinskog tima za prava djece služiće kao radni dokument za članove tima koji je osnovala opština radi definisanja međusektorskih politika i praksi u vezi sa pravima i zaštitom djeteta. Plan rada je izrađen u skladu sa standardima i praksom zasnovanim na demokratskim principima, predviđenim domaćim i međunarodnim zakonodavstvom za zaštitu prava djeteta. Dokument sadrži detaljne oblasti djelovanja nadležnih institucija koje su neophodne da bi se osiguralo ostvarivanje prava djeteta i njihova zaštita.

Proces izrade plana rada bio je dinamičan proces sa širokim učešćem, uključujući opštinske sektore, centralne institucije, specijalizovane organizacije u oblasti dječije zaštite, kao i samu djecu organizovanu u opštinskoj dječijoj skupštini.

Neke od radnji koje su prethodile izradi ove strategije su:

- Organizovane su prethodne konsultacije sa različitim stranama koje su pomogle u prikupljanju osnovnih informacija i pripremi procesa planiranja;
- Organizovana je radionica planiranja na kojoj su identifikovane oblasti delovanja;
- Organizovane su konsultacije sa predstavnicima djece iz Dečije opštinske Skupštine;
- Održan je naknadni sastanak sa uskom radnom grupom na opštinskom nivou kako bi se potvrdio sadržaj plana rada.

Procesom je rukovodio predsedavajući Tima za prava deteta, ujedno i gradonačelnik opštine Prizren, g. Shaqir Totaj, dok su podršku pružile organizacije Nevo Koncepti i Save the Children Kosovo, uz pomoć angažovanog konsultanta.

GLOBALNI, NACIONALNI I LOKALNI KONTEKST

Ustav Kosova, na opštem nivou, definiše zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda. Poglavlje II Ustava reguliše osnovna prava i slobode kroz regulisanje primene međunarodnih sporazuma i instrumenata, uključujući Konvenciju o pravima deteta koja postavlja osnovne standarde u oblasti prava deteta na globalnom nivou. Ovu konvenciju je odobrila opšta skupština Ujedinjenih nacija rezolucijom 44/25, 20. novembra 1989. Stoga su principi ove konvencije predviđeni nacionalnim zakonodavstvom i politikama, uključujući i izradu ovog plana rada.

U 2019. godini usvojen je Zakon za Zaštitu Djece, čime je otvoren put za njegovu operacionalizaciju kroz podzakonske akte i stvaranje i djelovanje mehanizama za zaštitu djece. Tako Zakon za Zaštitu Dece, između ostalog, određuje da Tim za prava deteta formira se u svim opštinama Republike Kosovo na nivou političkog odlučivanja kroz administrativna uputstva 06/2022. Pored važećeg zakonodavstva, postoje i nacionalne strategije i planovi koji uključuju prava djeteta, a to su: Nacionalni plan razvoja 2024-2026 i Strategija obrazovanja 2022-2026.

Požrtvovanje na lokalnom nivou je reflektovalo u politikama i dokumentima usmjerenim na zaštitu prava djece. Opština Prizren na osnovu Zakona br. 03/L-040 za Lokalnu Samoupravu i kao podršku odredbama Konvencije o pravima dece 2019. godine, usvojio je Uredbu o Zaštiti Dece, koja određuje procedure i mere za zaštitu i ostvarivanje dečijih prava u sistemu opštinske uprave kao i Pravilnik o Funkcionalizaciji Edukativnih Institucija opštine Prizren, usvojena 2023. godine.

Imajući u vidu nadležnost Opštine Prizren, gradonačelnik opštine je, u skladu sa AU 06/2022, 7. aprila 2023. godine doneo odluku o osnivanju Tima za prava deteta u cilju definisanja prioriteta opštine za poboljšanje stanja u pogledu prava i zaštite djeteta i koordinacija aktivnosti, Opštinski tim za prava djece je sastavljen od gradonačelnika opštine, u svojstvu predsedavajućeg tima, direktor Direktorijata za Rad i Socijalno Staranje u svojstvu predsedavajućeg tima i jedaan predstavnik u svojstvu člana iz Direktorijata za Obrazovanje i Nauku, Direktorijat za Zdravstvo, Direktorijat za Kulturu, Omladinu i Sport, Direktorijat za Ekonomiju i Finansije, Komitet za Politiku i Finansije, Komitet za Zajednice, Jedinica za ljudska prava, Kosovska policija, Centar za socijalni rad i iz Civilnog društva. Dok su u svojstvu posmatrača i spoljni savetnici od predstavnika iz; Predstavnic djece (Opštinska dječija skupština), predsjedavajući Savjeta roditelja, Regionalna kancelarija narodnog advokata i OEBS.

Članovi Tima za prava dece, lokalne institucije, organizacije koje deluju u opštini Prizren i svi građani su odgovorni i zaslužni za realizaciju i kontinuiranu saradnju plana rada. Gradonačelnik opštine, opštinski direktorijati i skupština opštine kao izvršne i zakonodavne institucije na opštinskom nivou će prilagođavati politike i koordinirati svoje aktivnosti u cilju obezbeđivanja najboljeg interesa dece i zaštite njihovih prava.

Trogorodišnji plan rada Tima za prava djece (2024 - 2026) izrađen je u skladu sa važećim zakonodavstvom, principima Konvencije o pravima djece, uz politiku centralnog i lokalnog nivoa, uvijek oslanjajući se na na principima prijateljskog pristupa prema djeci.

PRINCIPI I VRIJEDNOSTI

U opštini Prizren se promovira model lokalne uprave koji služi svim građanima opštine bez razlike, nudeći istovremeno mogućnosti da svi iskažu svoj potencijal i aktivno doprinose opštem društvenom blagostanju. Takav model se promovira i u odnosu sa djecom. Oni nisu pasivni primaoci usluga za odrasle, već aktivni članovi zajednice. Oni se tretiraju kao takvi, uključujući ih u opštinske procese vezane za njihov život i stvaranje uslova za razvoj njihovog punog potencijala. Kao tim i kao opština, odlučni smo da procesi u opštini ne budu samo „za decu“ već i „sa decom“.

U svom timskom radu rukovodimo se osnovnim principima prava djeteta koji su sadržani u Međunarodnoj konvenciji o pravima djeteta i Zakonu o dječijoj zaštiti:

- **Nediskriminacija** - prema kojem principu garantuje djetetu puna prava bez ikakve razlike, bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili bilo koje drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, bogatstvo, invaliditet, porodično porijeklo ili bilo koje drugo stanje djeteta ili njegovih roditelja, odnosno njegovih zakonskih zastupnika. Stoga sve institucije, pružaoci usluga, stručnjaci za zaštitu djece moraju poduzeti sve odgovarajuće mjere, kako bi dijete bilo zaštićeno od svih oblika diskriminacije.
- **Najbolji interesi djeteta** - prema kojem sve radnje i odluke, u svim fazama, koje se odnose na dijete, koje preduzimaju roditelji, institucije i stručnjaci za zaštitu djeteta, moraju biti u najboljem interesu djeteta, a najviši interes djeteta mora biti prevashodno razmatranje.
- **Život, opstanak i razvoj** – svoj djeci mora biti osiguran opstanak i razvoj u najvećoj mogućoj mjeri. Razvoj uključuje i dimenziju kvaliteta: ne samo fizičko zdravlje, već i mentalni, emocionalni, kognitivni, društveni i kulturni razvoj.
- **Pogledi djeteta** - djeca bi trebala imati slobodu da izraze svoje stavove o bilo kojoj stvari koja ih se tiče i tim stavovima treba dati odgovarajuću težinu u skladu s djetetovom dobi i zrelošću.
- **Pravo djeteta na privatnost** – za svako dijete za koje se sumnja, ili je počinilo krivično djelo i nije punoljetno za krivičnu odgovornost, svi postupci koji se vode su povjerljivi. Ovo uključuje očuvanje identiteta djeteta, povjerljivo postupanje i uopšte povjerljivost podataka bilo kojoj trećoj strani, uključujući masovne medije i društvene medije. Kako bi osigurale ovo pravo, institucije moraju preduzeti sve mjere da garantuju povjerljivost djeteta u svim okolnostima.

Izgradnju prijateljske opštine prijatelj za decu hranimo kroz **zajedničke vrednosti**. Djeca imaju pravo da slobodno izraze svoje stavove, o bilo kom pitanju koje ih se tiče, ocjenjujući ih u skladu sa njihovim uzrastom i stepenom zrelosti. Štaviše, naše vrednosti su vezane za opštinu u kojoj deca:

- Čuju se i imaju uticaj tamo gde se dotiče njihov interes;
- Stvaraju osjećaj odgovornosti prema sebi i drugima;
- Zaštićeni su od nasilja i svake vrste diskriminacije;

- Osjećaju se sigurno gdje god da su;
- Slobodno su uključeni;
- Igraju se i zabavljaju;
- Stvaraju prijateljstva i osjeća povezanosti sa zajednicom;
- Imaju prilike da uče, da razviju vještine;
- Osećaju se poštovanim;
- Imaju mogućnosti za učešće u socijalnim i zdravstvenim uslugama.

NAŠ CILJ

Opština Prizren je posvećena ispunjavanju prava dece predviđenih Zakonom o zaštiti prava deteta, Konvencijom o pravima deteta i drugim pravnim aktima. Opština Prizren je posvećena slušanju glasa, potreba i davanju prioriteta, njihovim pravima kao integralnom delu politika, programa i odluka. Kroz međusektorsku saradnju, razvoj dječije dobrobiti i zaštite usmjeren je na stvaranje jednakih, odgovarajućih i dječjih prava.

PODRUČJA DJELOVANJA

Identifikovane su 6 oblasti djelovanja u okviru plana delovanja koje proizilaze iz Zakona o dječijoj zaštiti. Oblasti djelovanja su međusobno povezane i dopunjuju, čime se podstiče kontinuirana međusektorska saradnja i nudi efikasan, sveobuhvatan i pristupačan plan rada za ostvarivanje zaštite prava djece u našoj opštini.

CILJEVI, MJERE I AKCIJE

Ove prioritetne oblasti su prevedene u strateške ciljeve i dalje sadrže mjere koje ispunjavaju ove ciljeve. Svaka mjera u okviru relevantnog cilja dalje je raščlanjena na konkretne akcije, koje služe kao vodič u fazi implementacije plana rada.

- **Sveobuhvatne kvalitetne usluge za djecu**
- **Podizanje svijesti i zagovaranje zaštite prava djece**
- **Sigurni prostori prilagođeni djeci**
- **Aktivnosti: Sportske, kulturne, edukativne, igre i rekreacija za djecu**
- **Učešće djece**
- **Implementacija, praćenje, evaluacija i izvještavanje**

1. Sveobuhvatne kvalitetne usluge za djecu

Želimo da unapredimo usluge sektora kao što su socijalna zaštita, obrazovanje, zdravstvo, javne usluge, nudeći deci opštine bolje uslove i podržavajući puni razvoj dece.

Posebna pažnja će biti posvećena kategorijama djece koja imaju najviše potrebe, kao što su djeca iz porodica koje su korisnici socijalnih programa, djeca sa smetnjama u razvoju, djeca sa vanrednim okolnostima itd. Pored pružanja usluga djeci, pružat će se podrška porodici i zajednici kroz edukaciju, a razvijace se i kapaciteti stručnjaka u različitim oblastima u cilju poboljšanja kvaliteta usluga.

1.1 Stvaranje multidimenzionalnog informacionog sistema za vrste socijalnih usluga u opštini

Stvoriće se sistem za informisanje javnosti o uslugama koje se nude u opštini. U početku će se identifikovati sve usluge za djecu i izraditi katalog vrsta socijalnih usluga koje se nude.

Informativna kampanja putem javnih institucija, lokalnih medija, web stranice opštine i drugih kanala komunikacije na društvenim mrežama pokrenut će se za promociju ovog kataloga.

1.2 Osnaživanje koncepta porodica koje udomljavaju, stambeno zbrinjavanje i srodstvo

Preduzećemo kampanju za povećanje broja ovih porodica. Identifikovaćemo i proceniti porodice koje zbrinjavaju i rođaka i srodstvene i obučavaćemo ove porodice kao i tretman dece u ovim porodicama će se i dalje pratiti. Dok za obezbeđivanje što bolje socijalne zaštite, ova aktivnost će obuhvatiti saradnju ustanova socijalne zaštite za osnivanje objekata za rezidencijalno zbrinjavanje ili hitne domove za zaštitu dece, što je veoma neophodno u kontekstu opštine Prizren, imajući u vidu pokrivenost čitave teritorije.

1.3 Hitni fond za djecu u vanrednim okolnostima

Djeca koja se nalaze u vanrednim okolnostima, potrebna je institucionalna podrška u smislu pružanja stručnih usluga, ali i pružanja logističkih usluga, kao što su hrana, prijevoz, smještaj itd. Iz tog razloga će biti izdvojen fond za hitne slučajeve za ovu djecu i kreirat će se sistem za menadžiranje ovim finansiranjem i ovim hitnim uslugama. Identifikovat će se potrebe za hitne usluge i ugovorit će se ekonomski operateri za pružanje ovih usluga.

1.4 Razvoj dobre roditeljske prakse i pozitivne discipline

Postojeći moduli dobrog roditeljstva biće prilagođeni potrebama zajednice. Isto tako, biće stvoreni ljudski kapaciteti, kao i stvoriće se saradnja sa nevladinim organizacijama za obezbjeđivanje modula obuke, a dobre roditeljske prakse će se širiti kroz obuke i informativne sesije.

1.5 Stvaranje jednakih mogućnosti za svu djecu da se upišu, pohađaju i završe školu

Obavezno obrazovanje znači da svako dijete školskog uzrasta pohađa školu. Međutim, i u našoj opštini susrećemo se sa slučajevima ne upisivanja, redovnog nepohađanja i napuštanja škole. Preduzećemo mere za sveobuhvatno/inkluzivno obrazovanje. Uspostavit će se komunikacioni sistem između škola i matičnih službi za dobijanje podataka o djeci školskog

uzrasta sa područja kojem škole gravitiraju, kako bi se olakšao proces upisa u školu. Škole će održavati bazu podataka o učenicima zasnovanu na modelu Sistema za Upravljanje Informacijama o Obrazovanju (SMIO). Dalje će se realizovati redovni tromjesečni sastanci Tima za Sprečavanje i Reagovanje na Napuštanje i Neupisivanje (TSRNN), gde će se usko saradivati sa nevladinim organizacijama koje rade u oblasti sveobuhvatnosti/inkluzije u obrazovanju.

1.6 Pružanje stručnih usluga u školama

Obučavaće se nastavnici za ranu identifikaciju i upućivanje djece kojoj su potrebne stručne pedagoške i psihosocijalne usluge. Svaka škola mora instalirati adekvatne stručne službe za liječenje i podršku djeci. (Biće kreirani/funkcionalizovani mehanizam za upućivanje djece kojoj su potrebne stručne usluge.) Identificiraće se i potrebe za pomoćnim nastavnicima za djecu sa smetnjama u razvoju i ovi nastavnici će biti angažovani u školama opštine.

1.7 Inspekcija kvaliteta školskih prostora

Stanje školskih objekata reflektuje i utiče na kvalitet obrazovanja. Stoga, stručni timovi/inspektori na tromjesečnoj osnovi vrši će pregled stanja škola (provjera starosti objekata, sanitarnih uslova, prostora za igru i rekreaciju, školske opreme i sl.). Ovi timovi će, nakon pregleda školskih objekata, izdati izvještaje o procenjivanju. Na osnovu izvještaja, preduzet će se mjere poboljšanja u cilju stvaranja objekata i školskih ambijenata/okruženja prilagođena djeci. Standardi prijateljskih škola prilagođena djeci kontinuirano će se promovirati.

1.8 Stvaranje mehanizama unutar škola za održavanje školskog okruženja

Obrazovanje treba da ima svoj kontinuirani dio održavanja školskih objekata na način da se djeci ponudi prijateljsko i ekološko okruženje. Stoga, kako bi se osiguralo angažovanje svih školskih strana u ovom pravcu, učenici i nastavnici će se osvjestiti o potrebama održavanja i brige o školskom okruženju. Izradiće se vodič sa dobrim praksama za održavanje školskih prostora, a školama će se pružati podrška na godišnjem nivou za organizovanje kreativnih aktivnosti u vezi sa održavanjem školskih prostora. Na osnovu podrške kreativnim aktivnostima, nagrade će biti dodijeljene školama sa najuređenijim okruženjem.

1.9 Promocija zdravlja, putem informacija, komunikacije i obrazovanja

Promovisati će se zdravlje kroz kampanju podizanja svijesti o zdravlju i ishrani beba, djece i tinejdžera, kao i kroz zdravstveni odgoj građana i predavanja o zdravstvenom i reproduktivnom obrazovanju za učenike škola. U cilju pružanja socijalnih usluga i većeg obuhvatanja korisnika, grantovi će biti ponuđeni organizacijama koje se bave pružanjem socijalnih usluga, podrškom mentalnom zdravlju, promocijom socijalne zaštite preko Direktorijata za socijalnu zaštitu. Takođe, u školama će biti organizovana tematska predavanja za prevenciju zloupotrebe supstanci.

1.10 Organizovanje multidisciplinarnih zdravstvenih poseta za decu, na periodičnoj osnovi

Vodiće se računa o pružanju individualnih zdravstvenih usluga za svako dijete. Stoga će se razvijati kapaciteti zdravstvenih radnika za zdravstvenu zaštitu majke i djeteta, savjetovanje o ishrani dojenčadi i male djece i podršku u ranom razvoju djece. Biće organizovana usluga sistematskih kućnih poseta, koja će pored zdravstvene intervencije imati i edukativnu komponentu. Sprovedeće se efikasne prakse perinatalne nege i posete majke i dece. U školama će se vršiti i sistematski zdravstveni pregledi.

1.11 Rana identifikacija djece sa smetnjama u razvoju

Saćiniće se i koristiti obrazac za izjašnjavanje roditelja o zdravstvenom stanju djeteta prilikom upisa u školu. Za onu djecu koja imaju parametre koji identifikuju potrebu za detaljnijom kontrolom, izvršiće se procjene i preporučiće se mjere koje treba poduzeti od strane škole (nastavnici, uprava škole, roditelji).

1.12 Pružanje usluga za kategorije djece u potrebi

Pružaće se multidimenzionalne usluge i rehabilitacija u zajednici za DPP, kroz subvencioniranje organizacija koje imaju dozvolu za pružanje ovih usluga. Vodiće se računa da se deci sa smetnjama u razvoju obezbedi fizički pristup javnim prostorima, pre utvrđivanja potreba za obezbeđivanjem fizičkog pristupa. Dalje, biće ponuđeni dodatni programi podrške za decu iz osetljivih grupa (zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, deca/prosjaci sa ulice, deca koja rade, deca žrtve trgovine ljudima, itd.). Takvi programi će biti dodatno učenje kroz centre za učenje i dnevne centre, resursne centre za djecu sa smetnjama u razvoju i specijalne škole, uključivanje u rekreativne aktivnosti omladinskih centara, savjetovaništa itd.

2. Podizanje svijesti i zagovaranje zaštite prava djece

Želimo da kroz međuinstitucionalnu saradnju i sa našim partnerima doprinesemo razvoju efikasnog sistema informisanja i podizanja svijesti odraslih i djece o pravima djece, njihovoj dobrobiti i prijateljskoj opštini. Poseban fokus Programi za imaće programi za informisanje i profesionalni razvoj za sve strane, uključujući kreatore politike i više opštinske zvaničnike. Istovremeno ćemo podsticati organizacije civilnog društva, dječje grupe, nezavisne agencije da se zalažu za djecu. U međuvremenu će se koristiti medijski kanali, društvene mreže i uključivanje zajednice u promociju prava djece.

2.1 Podizanje kapaciteta opštinskih službenika u vezi sa pravima deteta

Smatra se da je važno da su opštinski službenici, kao nosioci funkcija, budu dobro informisani i razvijaju vještine za procjenu i podršku dječijih potreba (da imaju sposobnost procene i predrasude u oblasti dečijih prava. Stoga će se organizovati obuke na temama (tematske oblasti) u vezi zaštite prava djeteta, promociju prava djeteta, međunarodni instrumenti, zakonodavstvo i propisi koji se odnose na prava djeteta, procjenu i izvještavanje o stanju djece, standarde rada, ulaganja javnosti u djecu, itd.

2.2 Organizovanje osvećujućih kampanja za odrasle i djecu

Građani bi trebali biti svjesni atributa prijateljske opštine djece i da se aktiviraju kao odgovorni građani. Stoga će se u saradnji sa nevladinim organizacijama, dečijim grupama i mladih organizovati kampanje podizanja svijesti odraslih i djece o njihovoj svijesti i informisanju. Kampanje će uključivati javna predavanja, promotivne aktivnosti putem informativnih alata, obilježavanje dana posvećenih pravima djeteta itd. Dok će za djecu biti ponuđeni programi predavanja o ljudskim pravima i demokratskom građanstvu u okviru školskog programa i kroz neformalno obrazovanje.

2.3 Sprovođenje politike zaštite djece u svim preduniverzitetskim institucijama

Politika zaštite djece je obećanje i odgovornost ustanove kako bi garantovao i osigurao zaštitu djeteta, kroz stručno znanje i rad, radnu etiku, sposobnost i vještine osoblja obrazovno-vaspitne ustanove garantuje i obezbjeđuje zaštitu djeteta, da identifikuje i spriječi rizike i štete, da kompetentno proceni događaje, kao i da reaguje u skladu (odgovarajuće) sa okolnostima događaja i deteta. Svrha ove politike je stvaranje bezbednog okruženja za svu decu u javnim i privatnim preduniverzitetskim obrazovnim institucijama na Kosovu, uspostavljajući principe i pravila, koja se moraju pravilno poštovati. Politika zaštite osnažuje rad, posvećenost, red, odgovornost u okviru vaspitno-obrazovne ustanove, kao i u odnosu na druge organe.

2.4 Podrška nevladinih organizacija, Opštinske dečije Skupštine i nezavisnih institucija u zalaganju za prava djeteta

Bićemo transparentni i spremni da razmotrimo i odgovorimo na mišljenja svih strana u vezi sa opštinskim upravljanjem. U vezi sa ispunjavanjem opštinskih obaveza za unapređenje i

poštovanje prava djece, opština će podržati dečiju opštinsku skupštinu, nevladine organizacije, koalicije organizacija, dječije grupe i grupe mladih koje rade u oblasti ljudskih prava i djece u promociji prava djece na opštinskom nivou. Štaviše, njihov rad će biti podržan kroz grant šemu.

2.5 Promocija prava djeteta putem medija

Korištenje različitih medija za objavljivanje ili obezbjeđivanje (generiranje) tačnih vesti za djecu i u njihovom najboljem interesu je jako važno. Da bi se to osiguralo, biće obezbeđene smernice i obuke za opštinsku kancelariju za odnose s javnošću, za sekretarijat tima, kao i za medije profesionalce štampanih i elektronskih medija. Mediji će biti podržani da promovišu prava djeteta i da na transparentan i stvaran način predstave situaciju. Takođe, organizovaće se forumi za diskusije između opštine i medija o standardima zaštite identiteta i integriteta dece.

3. Sigurni prostori prilagođeni djeci

Opština Prizren je posvećena tome da prostori koje posećuju deca budu potpuno bezbedni za njih i da im u svakom trenutku stvaraju osećaj sigurnosti. Opština će aktivno uključiti decu i roditelje u konsultacije prilikom planiranja urbanih investicija, unaprediće kolektivnu higijenu, stvoriće uslove za bezbedno kretanje u saobraćaju, izbeći rizike u javnim prostorima i stvoriti ekološki ambijent.

3.1 Obezbeđivanje saobraćajnog sistema koji je siguran i prilagođen deci

Na području opštine saobraćaj je opterećen velikim brojem vozila i pati od problema sa parkiralištima, semaforima, regulacijom javne rasvjete, pješačkih staza i uređenja biciklističkih staza u skladu sa važećom zakonskom regulativom. Ovakva situacija na putu najviše prijete djeci koja u svakodnevnom kretanju obilaze različite puteve. Kako bi se ovo stanje popravilo, izradiće se i realizovati projekti oslobađanja trotoara i pješačkih prijelaza, postavljanja znakova za pješačke prelaze, postavljanja barijera, prilagođavanja biciklističkih staza itd. U međuvremenu će biti sprovedena informativna kampanja o bezbjednosti saobraćaja sa svim učesnicima u saobraćaju.

3.2 Otklanjanje rizika i stvaranje ekološkog okruženja

Neuređene i oštećene javne površine predstavljaju opasnost za djecu. Zbog toga će se sistemski pratiti javni prostori radi utvrđivanja mogućih rizika za djecu (parkovi, korita rijeka, deponije, ruševine, nepokrivene jame i rupe, neobilježeni trotoari i šetališta, dječje igračke itd.) i preduzimat će se mere za njihovo otklanjanje i prilagođavanje. Opština će se takođe osloniti na pomoć javnosti u prijavljivanju ovakvih rizika. Izvještavanje će se vršiti putem besplatne telefonske linije opštine, koja je objavljena na web stranici opštine. Promovisati će se telefonska linija za javnost za prijavljivanje rizika.

Zbog velikog sakupljanja djece oko škola, poduzimat će se mjere za sprječavanje opasnosti oko škole, koje mogu proizaći prisustvom sumnjivih osoba, prodaje štetnih artikala i sl. Redovne provjere u prostorijama oko škola će se vršiti u saradnji opštine sa Kosovskom policijom. Dok će Direktorijat za Obrazovanje i Nauku, preko direktora škola će saradivati sa policijom na prijavljivanju slučajeva prodaje zabranjenih proizvoda za djecu u blizini škola. Takođe, na opštinskom nivou i u saradnji sa centralnim nivoom radiće se na sistematizaciji pasa lualica, regulaciji sistema kamera po gradskim ulicama, inspekciji i nadzoru uličnih prodavaca u blizini škola. Opština će doprinijeti rastu zelenih površina i parkova u gradu.

4. Aktivnosti: Sportsko, kulturno, edukativno, igrano-rekreativno za djecu

Igra, rekreacija i sport važni su elementi razvoja djece i segmenti u kojima razvijaju svoju kreativnost, uče i pokazuju svoje talente. Opština će promovisati učešće djece u sportskim klubovima i kulturnim aktivnostima. Škole će biti institucije koje će, mimo formalnog nastavnog plana i programa, stvarati i nuditi prostore i mogućnosti za slobodno vrijeme, rekreaciju i sport za učenike. Dok će opština doprinijeti obogaćivanju parkova na nivou naselja opremom koja nudi mogućnosti za bavljenje raznim sportovima.

Škole će također stvarati saradnju sa sportskim klubovima, umjetničkim i kulturnim klubovima, kako bi djeca mogla razvijati i vježbati svoje talente u oblastima za koje iskazuju interesovanje.

4.1 Promocija sporta u školama

Na nivou škole će se razvijati ljudski kapaciteti koji će preuzeti odgovornost za promociju školskog sporta. Dok će DKA voditi proces stvaranja saradnje sa postojećim sportskim klubovima i školama opštine. Pokrenut će se stvaranje sportskih klubova na nivou škole i organizovati školska takmičenja u raznim sportovima. Značaj će se dati rodnoj inkluziji i razbijanju rodnih stereotipa.

4.2.2 Funkcionalizacija sportskih klubova novih kategorija

Radit će se sa postojećim sportskim klubovima na aktiviranju grupa za nove kategorije za djevojčice i dječake, kao i podržati stvaranje novih sportskih klubova. U cilju regrutacije djece i mladih u klubove, saradivaće se sa školama i svake godine održavati zajedničke kampove za identifikaciju talenata.

4.3 Promocija umjetnosti, kulture, tehnologije i inovacija

U školama će biti ponuđeni umjetnički i kulturni programi gde će djeca pokazati svoje vještine. Školski umjetnički i kulturni klubovi će saradivati sa umjetničkim i kulturnim organizacijama kao što su pozorišta, ansambli pjesme i plesa, književni klubovi, tehnološki klubovi, umjetničko stvaralaštvo poput rukotvorina, slikanja i sl., kako bi se pružile dodatne mogućnosti djeci koja imaju interesovanja za ove oblasti. Isto tako, škole i institucije će biti podržane u promociji prostora za programiranje, kodiranje, web dizajn itd. Opština će podržati takmičenja u ovim oblastima kako bi podstakla kreativnost i angažman djece i

motivisati ih. Takve prakse su već uspostavljene osim na nivou škole će se razvijati dalje kroz podršku ovih postojećih klubova i inicijativa.

4.4 Obezbjeđivanje neformalnih prostora za rekreaciju

Naši kvartovi bi trebali ponuditi prostore za rekreaciju u kojima se djeca mogu opustiti i družiti. Iz tog razloga će se sagledati stanje sa postojećim parkovima i utvrditi potrebe za dodatnim igralištima, upotrebljivim sportskim terenima za sve. Nadalje, radit će se i na adaptaciji postojećih prostora za igru i na izgradnji novih prostora za zabavu. Sve će to biti urađeno u skladu sa standardima sigurnih prostora prilagođenih djeci. Stvorit će se partnerstvo između opštine i zajednice i lokalnih saveta stvaranjem zajedničkih timova za održavanje rekreativnih prostora. Kako bi se ovi prostori zajednice pretvorili u inkluzivne prostore, identificirat će se rekreativne potrebe djece sa posebnim potrebama i njihovo uključivanje u postojeće parkove.

4.5 Angažovanje djece u slobodne aktivnosti za dobrobit zajednice

Djeci će biti ponuđene mogućnosti da svoje vrijeme rekreacije iskoriste za aktivnosti koje su korisne za zajednicu. Na taj način razvijaju građanske vrijednosti i odgovornost za zajednicu. Opština će podržati organizaciju svakodnevnih i dugotrajnih aktivnosti sa djecom i mladima iz različitih škola, ali i iz dječjih organizacija i Dječije skupštine. Ove aktivnosti će biti rekreativne, obrazovne, ekološke, inovativne itd. Opština će se angažovati na stvaranju Omladinskog centra u jednom od sela. Za odabir lokacije ovog centra izvršit će se analiza potreba. Organizovaće se edukativne i kulturne posete i susreti u institucijama koje štite prava dece, između grupa dece i druge dece iz svih škola. Nadalje, djeca i mladi će se baviti aktivnostima za dobrobit zajednice, kao što su sadnja drveća, pružanje prve pomoći, evakuacija, bezbjednost saobraćaja itd.

5. Učešće djece

Posvećeni smo pružanju najprikladnijih mogućnosti za aktivno učešće djece u procesima donošenja odluka na opštinskom nivou. Pružićemo podršku porodicama da praktikuju ovaj pristup od ranog djetinjstva. S obzirom na važnu ulogu obrazovnih institucija u osnaživanju djece u participaciji, kroz njih će se osnažiti postojeće prakse zastupanja djece na različitim nivoima i ponuditi im prostor za djelovanje i podršku u razvoju njihovih kapaciteta. Organi za donošenje odluka u svim sektorima opštine će pratiti procedure konsultacija sa decom pre donošenja odluka koje utiču na život dece.

5.1 Promocija provođenja procedura konsultacija sa djecom u slučaju donošenja odluka u kojima je ugrožen interes djeteta

Promovisati će se procedure konsultacija djece za sve relevantne aktere u opštini koji donose odluke za djecu i opštenito za građane opštine. Ove procedure će biti predstavljene kroz praktični vodič. Pratiće se sprovođenje konsultativnih procedura sa djecom iz svih opštinskih sektora u slučajevima izrade razvojnih projekata, strategija i akcionih planova, u slučaju planiranja budžeta i dr.

5.2 Osnazivanje predstavničkih tijela djece

Savjeti učenika su tijela učenika predviđena zakonom, kao i Dječija skupština opštine. Iako su savjeti učenika uspostavljeni u svim školama, njihovo funkcionisanje, uključujući način izbora i mandat njihovog angažmana, nije uvijek u skladu sa inkluzivnim demokratskim principima. Opština će kroz ODO promovisati redovno funkcionisanje predstavničkih tijela učenika na svim nivoima, počevši od vijeća učenika u odjeljenjima, pa do dječije skupštine opštine. Ova tijela bi trebala biti inkluzivna u smislu rodne, geografske, etničke, stručne zastupljenosti itd. Nadalje, kapaciteti djece za demokratsko učešće u školi i životu zajednice će se razvijati kroz module obuke za liderstvo i građanski aktivizam. Bitan aspekt je regulisanje odnosa između samih učenika. Iz tog razloga će se promovirati medijacija među vršnjacima kao pristup rješavanju problema i konflikata, kao i međusektorska saradnja će se nastaviti u rješavanju maltretiranja, nasilja u školi, susjedstvu i u svim sredinama u kojima se djeca mogu nalaziti.

6. Implementacija, praćenje, vrednovanje i izvještavanje

Namjeravamo (želimo) da cijeli proces implementacije plana rada odražava dobro i prijateljsko upravljanje prilagođeno djeci. Stoga je veoma važno da (ovaj proces bude u širokom vlasništvu) sve strane snose odgovornost i koordiniraju radnje u cilju rješavanja mjera definisanih (definiranih) planom rada. Dok, da bismo osigurali kvalitet, potreban nam je razvoj instrumenata za procjenu uticaja na djecu, te izrada izvještaja o stanju djece opštine.

Da bi se obezbedila efektivna primena ovog plana rada, opština Prizren je posvećena pružanju institucionalne podrške relevantnim sektorima. Akcije, aktivnosti i odluke će se rješavati u međusektorskoj saradnji kako bi se postiglo ispunjenje ciljeva ovog plana. Za osiguravanje kvalitetna realizacija plana, posebna pažnja će se posvetiti kontinuiranom praćenju i evaluaciji, što će rezultirati dostupnim izvještajima za sve građane, koji će biti informisani o radu i rezultatima Tima za prava djeteta.

6.1 Implementacija i odgovornosti

Plan rada obuhvata sve opštinske aktivnosti koje obezbeđuju zaštitu i dobrobit dece. Od lokalnih institucija koje rade na zaštiti i dobrobiti dece u opštini Prizren se očekuje da ispune principe i ciljeve ovog plana, uključujući i zakone na snazi za zaštitu deteta, vodeći računa o zaštiti najboljeg interesa djeteta. Primarni dobitnici ovog plana su deca, dok sprovođenje multidimenzionalnih aktivnosti pripada Opštini Prizren, uključujući članove Tima za prava deteta, lokalne institucije, zvaničnike, građane i nevladine organizacije. Izrada dokumenta je realizovana je na osnovu Zakona br. 06/L-084 „O zaštiti dece“, precizira institucionalnu odgovornost u pogledu ostvarivanja prava deteta, i definiše značaj međusektorske koordinacije u oblasti prava deteta.

Ovaj plan rada je pravosnažan nakon usvajanja od strane Skupštine opštine.

6.2 Izvještavanje o planu rada

Proces implementacije plana rada mora biti predmet vrednovanja i mjerenja uticaja koji je postigao za djecu. Stoga će se, na osnovu odgovornosti institucija i aktivnosti predviđenih na periodičnoj osnovi ovim planom rada, vršiti će se periodično izvještavanje o uticaju. Izvještavanje tima će se vršiti na 6 mjeseci Ministarstvu Administracije Lokalne Samouprave, kako je predviđeno Administrativnim Uputstvom br. 06/2022. O izvještajima će se također raspravljati na nivou opštinskog tima, a najbolje prakse će biti ugrađene u politike i prakse lokalne vlasti.

6.3 Koordinacija sa relevantnim stranama

Tim za prava djeteta sastaje se na 3 mjeseca i održavaće kontinuiranu komunikaciju i saradnju sa različitim strankama kako na lokalnom, tako i na regionalnom i centralnom nivou. Time doprinosi implementaciji politika prilagođenih djeci.

6.4 Monitorisanje i vrednovanje

Monitorisanje će biti kontinuirani dio implementacije ovog plana rada. Svi članovi tima će doprinijeti mjerenju rezultata i njihovom praćenju. Nadgledanje Tim za prava deteta u opštini Prizren vršiće Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave i Kancelarija za dobro upravljanje pri kancelariji premijera Republike Kosovo. Na kraju trogodišnjeg perioda implementacije plana, Tim za prava djeteta će izraditi završni izvještaj o implementaciji ovog plana, koji će poslužiti kao izvor za buduće planiranje.

PRILOG 1 : DETALJNI AKCIONI PLAN

Detaljan akcioni plan (sa nosiocima, vremenskim okvirom, budžetskim potrebama i izvorima finansiranja) je dat kao prilog u Excel dokumentu).

Službena napomena: Ovaj plan rada je usvojen na sednici Skupštine opštine Prizren, održanoj 4 juna 2024. Godine.

Predsedavajuća Skupštine
Antigona Bytyqi

